

SEFER HAMITZVOT #212 – PRU U'RVU

(1) בראשית פרק א פסוק כח ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ:

(2) בראשית פרק ט (ז) ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה:

(3) רש"י בראשית פרק ט פסוק ז

(ז) ואתם פרו ורבו - לפי פשוטו הראשונה לברכה, וכאן לצווי.

(4) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ריב

והמצוה הרי"ב היא שצונו לפרות ולרבות ולכוין לקיים המין וזאת היא מצות פריה ורביה והוא אמרו יתעלה (בראשית א) פרו ורבו. וכבר ביארו (ברכו' יו א וש"נ, הק"ש רפ"ד) שהחתן אינו חייב בקרית שמע כשישא בתולה ושמו טעם לזה היותו עוסק במצוה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו והמתחייב ממנה בפרק ששי מיבמות (סא - סו א). ומצוה זו אין הנשים חייבות בה ובבאור אמרו שם (סה ב) האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה:

(5) ספר המצוות לרס"ג

מקח כסף ושטר וביאה במ באשה תריד

(6) ספר החינוך מצוה א

משרשי מצוה זו, כדי שיהיה העולם מיושב, שהשם ברוך הוא חפץ בישובו, כדכתיב [ישעי' מ"ה, י"ח] לא תהו בראה לשבת יצרה. והיא מצוה גדולה שבסיבתה מתקיימות כל המצוות בעולם, כי לבני אדם ניתנו ולא למלאכי השרת.

(7) מנחת חינוך מצוה א

נהי דהמצוה של הבנים באה ע"י עבירה דביאת איסור מ"מ המ"ע היינו הבנים והבעילה הוא רק הכשר מצוה דא"א בל"ז והראי' דאם לא הוליד וכן אם מתו הבנים לא קיים המצוה וכיון דעיקר קיום המצוה הם הבנים ובעת הזאת ליכא עבירה כלל דעבירה כבר נעשית בשעת הבעילה דמי להוציא מצה מרה"י לרה"ר דל"ה מהב"ע

(8) מנחת חינוך מצוה א

והנה לפי מה דקי"ל הי' לו בנים ומתו ל"ק המצוה נראה בעליל דמצוה זו אינה כשאר מצוות לולב ומצה ודומיהם דאין להם משך זמן רק תיכף שנעשה המצוה יצא אבל כאן אינו כן דהביאה לא הוי גוף המצוה רק הכשר מצוה ועיקר המצוה הוא לידת הבנים ובכל רגע חל עליו החיוב ואם מתו לא קיים מכאן ולהבא ז"פ... והקשה ע"ז בס' ט"א היאך מבואר כאן היה לו בנים בגיותו ונתגייר קיים המצוה הא בגיותו פטור מפ"ו דב"נ אינם מצויים [עיין לקמן בדברינו אי"ה] והיאך נפטר עתה בזמן החיוב לאחר שנתגייר יעו"ש שהאריך בזה. ולפמ"ש לק"מ דבשלמא מצה ולולב דיצא המצוה כשאלו מצה או נטל לולב ע"כ שפיר אי נטל או אכל בעת שהיה פטור אינו פטור לזמן החיוב אבל הכא דהמצוה היא בכל רגע והמצוה שיהי' לו בנים א"כ בגירותו בעת שחל עליו החיוב מקיים מצות פו"ר דהרי יש לו

בנים ואין אנו צריכין לבא מחמת קיום המצוה דמתחלה דאף אם קיים המצוה מתחלה ל"מ בהיה לו בנים ומתו רק עיקר המצוה שיהיה לו בנים ויתייחסו אחריו והרי הוא מקיימה כעת ורק ההכשר מצוה נעשה בפטור דהיינו הבעילה וזה מצוה העיקריית רק היות הבנים

(9) תוספות מסכת בבא בתרא דף יג עמוד א

כופין את רבו - וא"ת אמאי כופין ליתי עשה דפרו ורבו וידחה לא תעשה דלא יהיה קדש ואומר רבינו יצחק חדא דבעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה דמשעת העראה קא עקר ללאו ועשה דפרו ורבו לא מקיים עד גמר ביאה

(10) מנחת חינוך מצוה א

ידוע מחלוקת הראשונים אם מצות צריכות כוונה ע' או"ח ס' ס' וס' תע"ה וס' תקפ"ט ולסברת התוס' דיוצא העשה בגמ"ב ודאי צריך כוונה לצאת ולדעת הר"מ שסובר דאף דמצ"כ יוצא במצה בלא כוונה שכן המתעסק בחלבים ועריות חייב א"כ ה"נ יצא ע' ר"ן ר"ה סוגיא שם. אך לפמש"ל דזה הוי רק הכשר מצוה ובעשיית המצוה או קניית האתרוג א"צ כוונה א"כ ה"נ א"צ כוונה רק כשנולדו לו הבן ובת אז צריך כוונה וי"ל דמצ"כ הוא רק בקוע"ש הן במעשה כמו שופר ודומיו או באמירה כק"ש והדומה אבל מצוה שאינו עושה שום דבר רק ממילא כמו כאן ל"ש כוונה וא"צ כוונה כלל.

(11) שולחן ערוך אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן א

סעיף א א [א] חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות.
סעיף ג ג מצוה על כל אדם (ב) שישא אשה בן י"ח, ו] והמקדים לישא בן י"ג, מצוה מן המובחר, (ג) אבל [א] קודם י"ג לא ישא ד דהוי כזנות. ובשום ענין לא יעבור מעשרים שנה בלא אשה. ז] ומי שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא, ב"ד כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה. ח] מיהו אם עוסק בתורה וטרוד בה, ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונו ויתבטל מן התורה, ה מותר להתאחר. הגה: ו ובזמן הזה (ד) נהגו שלא לכוף על זה. וכן מי שלא קיים פריה ורביה ובא לישא אשה שאינה בת בנים, ט] כגון עקרה וזקנה או קטנה, משום שחושק בה או משום ממון שלה, אעפ"י שמדינא היה למחות בו, י] לא נהגו מכמה דורות לדקדק בענין הזיווגים. ז (ה) ואפילו נשא אשה ושהה עמה עשרה שנים לא נהגו לכוף אותו לגרשה, אף על פי שלא קיים פריה ורביה, וכן בשאר ענייני זיווגים. (ריב"ש סימן ט"ו), יא] ובלבד שלא תהא אסורה עליו.

סעיף ה ה כיון שיש לאדם זכר ונקבה, קיים מצות פריה ורביה, (ו) ח והוא שלא יהיה הבן סריס יג] או הנקבה איילונית.

סעיף ז ז היו לו יב בנים כשהיה עובד כוכבים, (ט) יז] ונתגייר הוא והם, ה"ז קיים מצוה זו. [ב] אבל אם היו לו בנים כשהוא עבד, ונשתחרר הוא והם, לא קיים מצוה זו [ג] עד שיוליד אחר שנשתחרר.